

ГРИГОР'ЄВ

Геннадій Степанович
grygoriev@ukr.net

к.е.н., доцент кафедри
економічної теорії,
Національний університет
"Києво-Могилянська академія"

УДК 351.81

ГРОШОВО-КРЕДИТНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ СУКУПНОГО
ПОПИТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ

MONETARY REGULATION OF
AGGREGATE DEMAND IN THE
GLOBALIZED ECONOMY

ДОЦЕНКО

Світлана Олександрівна
Svet_doc@mail.ru

Одеський національний
університет імені І.І.
Мечникова

У даній статті розглядається грошово-кредитне регулювання сукупного попиту в умовах глобалізації економіки. Запропоновані інструменти грошово-кредитної політики в трансформаційних умовах. Досліджені види та методи грошово-кредитного регулювання та його вплив на макроекономічне середовище країни.

В данной статье рассматривается денежно-кредитное регулирование совокупного спроса в условиях глобализации экономики. Предложены инструменты денежно-кредитной политики в трансформационных условиях. Исследованы виды и методы денежно-кредитного регулирования и его влияние на макроэкономическую среду страны.

This article discusses monetary control aggregate demand in a globalized economy. The instruments of monetary policy in terms of transformation. Investigated the types and methods of monetary control and its impact on the country's macroeconomic environment.

Ключові слова: грошово-кредитне регулювання, глобалізація, економіка, фінанси

Ключевые слова: денежно-кредитное регулирование, глобализация, экономика, финансы

Keywords: monetary regulation, globalization, economics, finance

ВСТУП

Грошово-кредитне регулювання економіки є невід'ємним елементом макроекономічної політики держави. Одним з необхідних умов ефективного розвитку економіки є формування чіткого механізму грошово-кредитного регулювання, що дозволяє впливати на ділову активність, сукупний попит, стан кредитного ринку, контролювати діяльність комерційних банків, домагатися стабілізації грошового обігу. В ідеалі грошово-кредитна політика держави покликана забезпечити стабільність цін, стабільну зайнятість населення та економічне зростання - такі її вищі і кінцеві цілі. Однак на практиці з її допомогою доводиться вирішувати і більш вузькі, що відповідають нагальним потребам економіки країни завдання.

Питанням грошово-кредитним регулюванням сукупного попиту в умовах глобалізації національної економіки присвячені праці багатьох науковців: М. Малкіна, О. Лаврушина, С. Дробишевського, Ю. Сафонова, Ф. Мишкіна, Ю. Копчака, В. Москаленко, О. Дзюблюка, А. Мороза, У. Михасюка, Л. Красавіна, М. Пуховкіна, С. Науменкова, А. Пересаду.

В умовах сьогодення в Україні фінансово-економічний стан і становище грошово-кредитної системи є досить складною.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження грошово-кредитного регулювання сукупного попиту в умовах глобалізації економіки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси мережі Інтернет. В роботі проведена тематична систематизація та дослідження теоретичних передумов грошово-кредитного регулювання сукупного попиту в умовах глобалізації економіки.

РЕЗУЛЬТАТИ

Грошово-кредитне регулювання економіки є невід'ємним елементом макроекономічної політики держави. Одним з необхідних умов ефективного розвитку економіки є формування чіткого механізму грошово-кредитного регулювання, що дозволяє впливати на ділову активність, сукупний попит, стан кредитного ринку, контролювати діяльність комер-

ційних банків, домагатися стабілізації грошового обігу.

В ідеалі грошово-кредитне регулювання держави покликане забезпечити стабільність цін, стабільну зайнятість населення та економічне зростання - такі її вищі і кінцеві цілі. Однак на практиці з її допомогою доводиться вирішувати і більш вузькі, що відповідають нагальним потребам економіки країни завдання.

В даний час в Україні економічна ситуація і обстановка в грошово-кредитній сфері є досить складною.

Поняття грошово-кредитної політики можна розглянути в «вузькому» і «широкому» значенні.

Визначення у вузькому значенні - під грошово-кредитним регулюванням розуміється забезпечення оптимального режиму функціонування валютного курсу, облікової політики та інших інструментів, які впливають на відсоткові ставки на ринку короткострокових капіталів економіки.

Існує багато понять грошово-кредитної політики, наведемо лише деякі з них. У розумінні [1] грошово-кредитна політика - це політика держави, яка надає вплив на кількість грошей в обігу для забезпечення зростання реального обсягу виробництва, повної зайнятості населення і стабільності цін».

М. Ю. Малкіна під грошово-кредитною політикою розуміє «комплекс заходів з управління грошовою масою і вартістю, здійснюваних центральним банком країни для підтримки стабільності цін, стійкості національної валюти і стимулювання економічного зростання в країні».

На думку О. І. Лаврушина грошово-кредитна політика будучи частиною загальнодержавної економічної політики, повинна бути «вписана» в спільну мету розвитку національної економіки і сприяти досягненню макроекономічної рівноваги [3].

С. М. Дробишевський вважає грошово-кредитну політику одним з ключових інструментів держави з регулювання економіки.

У фінансовій літературі, грошово-кредитна політика визначається як проведення урядом країни курсу і здійснення заходів в галузі грошового обігу та кредиту, які спрямовані на забезпечення сталого, ефективного функціонування економіки, підтримання в належному стані грошової системи; також сформована державна генеральна лінія дій, системи заходів в області управління грошово-кредитними процесами (з регулювання грошового ринку і ринку капіталів).

Основна мета грошово-кредитного регулювання полягає в забезпеченні стабільності цін, високої зайнятості і зростанні реального обсягу ВВП. Досягається зазначена мета за допомогою заходів, які проводяться в рамках грошово-кредитного регулювання. Реалізація цих заходів розрахована на тривалий період і не може швидко впливати на зміну ринкової кон'юнктури.

Основною метою державного регулювання економіки являється досягнення макроекономічної рівноваги при темпах економічного зростання, оптимальних для країни.

Цілі, що досягаються в ході реалізації грошово-кредитної політики, можна ранжувати за кількома критеріями (рис. 1).

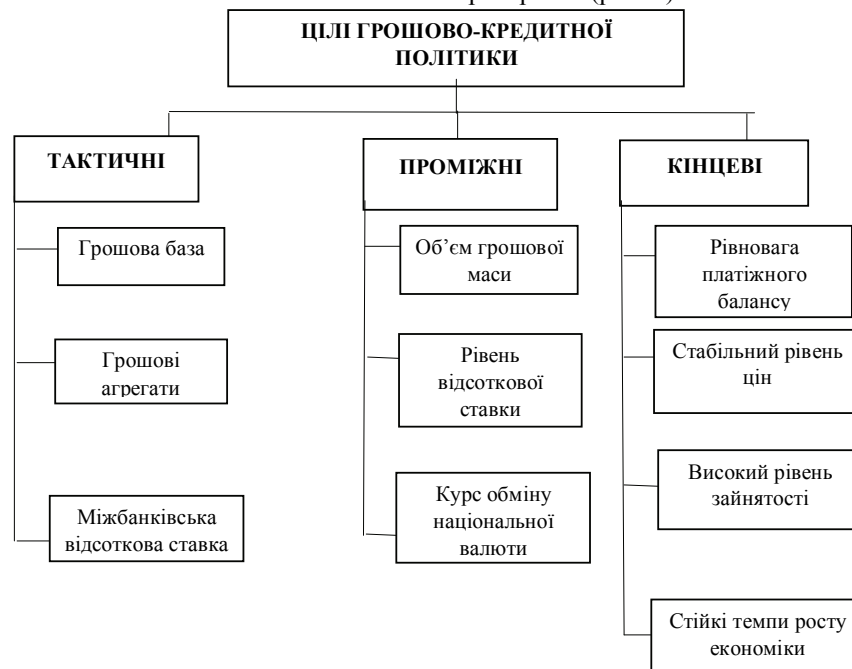

Рис. 1. Цілі грошово-кредитної політики

Так, в залежності від терміну реалізації грошово-кредитної політики цілі поділяють на:

– тактичні (оперативні, операційні) цілі. Припускають встановлення конкретного параметра,

показника, управління яким необхідно здійснювати оперативно;

– проміжні цілі. Встановлюють певні межі зростання грошової маси з урахуванням співвідно-

шення між темпами зростання ВВП і грошової пропозиції;

– стратегічні (кінцеві) цілі. Полягають в зниженні рівня інфляції при збереженні і, по можливості, прискоренні темпів зростання ВВП.

Задача зазначеної грошово-кредитної системи полягає в реалізації цілей грошово-кредитної політики з використанням грошово-кредитних інструментів.

Отже, в процесі грошово-кредитного регулювання економіки НБУ використовує як інструменти, так і методи (які починають діяти завдяки інструментам грошово-кредитного регулювання, саме які і надають їм рух).

Відповідно до ст. 25 Закону України «Про Національний банк України» основними економічними засобами і методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через:

- визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- процентну політику;
- рефінансування банків;
- управління золотовалютними резервами;
- операції з цінними паперами;
- регулювання імпорту та експорту капіталу;
- емісію власних боргових зобов'язань та операції з ними.

Можна визначити серед інструментів грошово-кредитного регулювання інструменти прямої та інструменти опосередкованої дії, які впливають на грошову масу.

До інструментів прямої дії відносяться будь-які заборони та обмеження різних сторін діяльності банків, саме які і стримують майже усі види банківської діяльності.

Також до інструментів прямої дії слід визначити такі обмеження як адміністративне встановлення банками різних економічних нормативів (лімітів), які сьогодні НБУ встановлює банкам за різними сторонами їх діяльності (інвестиційної, кредитної, валютної та інших). Ось ці обмеження являються відповідними нормативами, встановлених НБУ для усіх банків на одному рівні.

Однак з того, що ці обмеження (нормативи чи ліміти) встановлені в своїй більшості до регулятивного капіталу банків, який в них є неоднаковий, то з цього випливає, що встановлені НБУ обмеження різних сторін банківської діяльності по-різному (у випадку однакових інших умов) впливають на прибутковість кожного окремого банку. Доречно відмітити, що позичкові ліміти впродовж деякого часу можуть бути вельми ефективним засобом обмеження експансіоністської політики в країні, що докладніше викладено.

Розглянемо також позичкові ліміти, які можуть розраховуватись відносно капіталу конкретного банку, встановлюють тяжкі, але рівні присутності банків на кредитному ринку, а таким чином обмежують міжбанківську конкуренцію. Вони скорочують ефективність всієї кредитної системи, тому що банк, який досяг відповідного рівня

позичкового ліміту, він вже не має ніяких інтересів у залученні коштів від вкладників.

Якщо обмежуючи кредитну спроможність усіх банків, позичкові ліміти – нормативи кредитного ризику, то вони приводять до зростання вільних банківських резервів, які не можна використовувати. А ось, що торкається адміністративного встановлення процентних ставок, то вони встановлюються на рівні нижчому за ринкові ставки.

До інструментів непрямої дії (опосередкованої) відносяться норма обов'язкового резервування; облікова ставка НБУ (ставка рефінансування) та операції на відкритому ринку. Данні про норму обов'язкового резервування (як одного з жорстких інструментів грошово-кредитного регулювання непрямої дії).

Принципами, на яких базується використання інструментів грошово-кредитної політики, є:

- операційна ефективність (точність і оперативність);
- рівне ставлення до контрагентів;
- гармонізація правил і процедур;
- простота, прозорість і послідовність реалізації;
- мінімізація ризиків;
- економічна ефективність.

Такі принципи є свого роду прозорими критеріями оцінки правильності дій щодо застосування інструментів монетарної політики.

Сучасна стадія розвитку світової економіки характерна активізація процесів глобалізації, а також її фінансової складової. Можна виходити з того, що глобалізація являє собою процес поступового об'єднання національних і регіональних фінансових ринків в єдиний світовий фінансовий ринок, а також посилення взаємозалежності між ринками окремих фінансових інструментів.

Основною передумовою фінансової глобалізації являється зняття обмежень за поточними операціями і транскордонними операціями з капіталом на національному рівні.

Ключовою передумовою розвитку глобалізаційних процесів у фінансовій сфері стали технологічні досягнення, вони дозволили пов'язати національні фінансові ринки, а також пов'язати між собою ринки різних фінансових інструментів.

Фінансова глобалізація змушує держави шукати нові шляхи для підвищення інвестиційної привабливості національних економік. Підвищення інвестиційної привабливості можна домогтися регіональної інтеграцією національних ринків, супроводжувана зняттям бар'єрів для входу на національні ринки капіталу іноземних фінансових інститутів, підвищенням мобільності капіталу і зниженням транзакційних витрат, дерегуляцією і лібералізацією в області міжнародної торгівлі, що сприяє поліпшенню інвестиційного клімату, а значить прискореному економічному розвитку що беруть участь в інтеграції країн.

В результаті ринків, зняття законодавчих обмежень, регулювання бар'єрів і зростання операцій іноземних учасників на національних ринках відбулося розмивання меж між різними їх секторами і в світовому масштабі. Окрім цього і відбувається

скасування різних секторів та сегментації і серед великих міжнародних інституціональних інвесторів, вони починають вкладати капітал в нетрадиційні для них фінансові інструменти.

В результаті злиття і поглинання відбувається концентрація значних фінансових ресурсів, які здатні вести активні операції на різних ринках боргового капіталу.

Позитивний вплив фінансової глобалізації пов'язано з ефектом конкуренції, який досягається, а негативний вплив фінансової глобалізації пов'язано з потенційними конфліктами, які можна уникнути шляхом розвитку глобального співробітництва на основі політичних угод, а також і створення міжнародних інститутів.

Глобалізацію можна розглянути з різних сторін, як в якості важливого джерела нових можливостей, так і у вигляді причини багатьох бід і конфліктів всередині окремих держав, а також між країнами і регіонами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, глобалізація приводить до об'єднуючих процесів. Для досягнення цілей грошово-кредитної політики НБУ повинен мати систему інструментів, які б забезпечували збалансований, а також забезпечували стійкий стан грошово-кредитної сфери при різних випадках економічного розвитку. Набір інструментів грошово-кредитної політики і системи їх застосування повинні забезпечувати НБУ можливістю не тільки змогою регулювати рівень вільних грошових коштів банківської системи, але також дозволяти формувати сукупну пропозицію грошей на довгострокову

перспективу за механізмом, який можливо забезпечив у майбутньому залежність динаміки сукупної пропозиції коштів від дій НБУ, які також вживаються для усунення диспропорцій між попитом і пропозицією грошей.

Список використаних джерел

1. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленников. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
2. Рябініна Л.М. До питання щодо удосконалення регулювання банківської діяльності // Матеріали науково-практичної конференції 18-19 листопада 2004 р. - К.: КНЕУ.- 2016 р.- С. 127-135.
3. Рябініна Л.М. Роль НБУ та законодавчих актів України в її економічному розвитку / Л.М. Рябініна // Економіка і держава, 2014, № 8. – С. 29-37.
4. Головнін, М.Ю. Грошово-кредитна політика в умовах глобалізації / М.Ю. Головнін. - К.: Інститут економіки, 2015. - 44 с.
5. Стельмах В. Грошово-кредитна політика в Україні / В. Стельмах, В. Єпіфанов та ін. – К.: Вид-во "Подкова", 2000. – 306 с.
6. Масленников Е.И. Совершенствование управления банком по критерию риска / Е.И. Масленников // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика: ОНУ І.І. Мечникова. –2008. – Вип. 21, т. 11. – С. 33–41.
7. Масленников Є.І. Дослідження розвитку ринку фінансових послуг України: [Електронний ресурс] / Є.І. Масленников, А.А. Чкан // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 105–110. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua>